

ЕКОЛОГІЧНЕ СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО: ГЛОБАЛЬНА НІША ЧИ ЧЕРГОВА ЕФЕМЕРНА НАДІЯ?

Викл. Башук Л.В., студ. Повидиш С., ІПТ КІСумДУ

Упродовж своєї тривалої історії людство не мало вірнішого союзника, захисника й друга, ніж його земля. Почуття синівської відданості матінці-землі стало передаватися генетично, з покоління в покоління. І якими ж тільки словами наші предки її не величали! Вона для них і вічна, і свята, і рідна, і годувальниця.

Сільське господарство належить до найдавніших видів господарської Діяльності людини. На території України на рубежі V і IV тисячоліть До н. е. розвинулося осіле землеробство (трипільська культура). З давніх часів Україна відома своєю сільськогосподарською продукцією серед інших народів і країн. І зараз сільське господарство належить до важливих галузей міжнародної спеціалізованої держави.

Відомо, що природа – єдина і неподільна, а сучасне господарство – результат взаємодії природи і суспільства. Отже, суспільство, господарство і природа – взаємопов'язані. Зв'язок цей має глобальний характер, стан і доля кожного із компонентів – взаємозалежні.

Нажаль протягом тисячоліть людина посилено втручалась в природу, не дбаючи про підтримку в ній рівноваги. Особливо ускладнились відносини суспільства і природи в 20 ст., коли в процесі науково-технічної революції різко зріс антропогенний вплив на навколишнє середовище.

Зростання потреб сучасного господарства призводить до великих втрат у природі. Щорічно на земній кулі перетворюються на пустелю 6 млн. га. родючих земель; 11 млн. га. лісу вирубається, гине від пожеж або забруднення доквілля. Внаслідок проживання в місцях інтенсивного забруднення хворіють сотні тисяч людей.

Сільське господарство України - найбільш природо містка галузь, що має могутній природно-ресурсний потенціал, який включає 41,84 млн. гектарів сільськогосподарських угідь (69,3 відсотка території України), в тому числі 33,19 млн. гектарів ріллі (55 відсотків), 7,63 млн. гектарів природних кормових угідь - сіножатей і пасовищ (12,6 відсотка). У сільськогосподарському виробництві щороку використовується понад 10,9 млрд. куб. метрів води, або 36,4 відсотка її загального споживання. В розрахунку на одного мешканця припадає 0,82 гектара сільськогосподарських угідь, у тому числі 0,65 гектара ріллі, тоді як у середньому по Європі ці

показники становлять відповідно 0,44 і 0,25 гектара. Розораність сільськогосподарських угідь досягла 72 відсотків, а в ряді регіонів перевищує 88 відсотків. До обробітку залучені малопродуктивні угіддя, включаючи прируслові луки і пасовища та схиліві землі. Якщо Україна в Європі займає 5,7 відсотка території, то її сільськогосподарські угіддя - 18,9 відсотка, а рілля - 26,9 відсотка. Ефективність використання земель в Україні значно нижча, ніж у середньому по Європі.

Нині 14,8 відсотка загальної площі поливних земель піддаються ер озуванню, 1,5 відсотка - перезволоженню, понад 4 відсотки є солонцюваті та засолені. Збільшення мінералізації ґрунтових вод загрожує вторинним засоленням земель. Майже на всіх землях спостерігається неухильне зниження вмісту гумусу в ґрунтах. Тільки за 20 років (з 1961 року по 1981 рік) середній вміст гумусу в ґрунтах України знизився з 3,5 до 3,2 відсотка.

Значним забруднювачем довкілля є транспортна галузь, зокрема рухомі її засоби (автомобілі, тепловози, морські та річкові судна), що використовують як паливо різні види нафтопродуктів, а також стаціонарні об'єкти матеріально-технічного забезпечення (склади пально-мастильних матеріалів, заправні станції, станції технічного обслуговування, майстерні тощо).

Розглядаючи питання екологізації сільського господарства необхідно виявити тенденції, що визначають його стан у недалекому майбутньому. Прогрес у сільському господарстві ще донедавна визначався головним чином механізацією, хімізацією та впровадженням нових сортів рослин і тварин. Підбір цих нових сортів сприяв формуванню нових властивостей рослин. Наприклад, були виведені нові сорти зернових з коротким стеблом, цукрові буряки з одноростковим насінням, які відповідали вимогам механізації.

Надмірна хімізація сільського господарства призвела до забруднення як самих ґвнтів так і продуктів харчування нітратами, пестицидами.

Встановлено великий екологічний тиск тваринницьких комплексів на повітря. Чим більше комплекси, тим більше зона забруднення атмосфери аміаком, сірководнем і органічними речовинами, в тому числі.

Вирішення питань з екології сільського господарства досягається шляхом введення передової системи землеробства, яка оснований на використанні правильних сівозмін, науково обґрунтованої обробки ґрунту з необхідною кількістю добрив, а також проведення

різноманітних заходів, спрямованих на покращення водного режиму ґрунтів.

Екологічне сільське господарство означає детально визначену систему господарювання, здійснення якої регулюється законодавством. В Європейському Союзі це Постанова № 2092/91 про екологічне сільське господарство і маркування його продукції та продуктів харчування. Характерними ознаками цієї системи є:

- радикальне обмеження сільськогосподарських хімічних засобів у виробництві і харчових хімічних засобів при переробці.
- визначення дозволених засобів і способів виробництва (критерії виробництва, тобто стандарти),
- вимога контролю за виробниками і постачальниками на предмет відповідності критеріям екологічного сільськогосподарського виробництва,
- умови і вимоги щодо маркування ринкових продуктів, які пропонуються до продажу, як екологічних (або біологічних чи органічних - все це синоніми).

Сертифікація в екологічному сільському господарстві означає засвідчення незалежною органами сертифікації (третьою стороною), що виріб виготовлено згідно з прийнятими критеріями, а виробництво підлягає обов'язковому контролю. Особливістю при цьому є контроль процесу виробництва, а не виробу (продукту), що впливає з принципу: якщо стан навколишнього середовища не викликає застережень, то біологічна якість кінцевих продуктів є похідною способу виготовлення. Умовою виконання сертифікації в екологічному сільському господарстві є визначення критеріїв та затвердження органів сертифікації відповідним управлінням.

НЕЧЕСНА КОНКУРЕНЦІЯ ЯК ЗАГРОЗА ЕФЕКТИВНОМУ ФУНКЦІОНУВАННЮ ПІДПРИЄМСТВ НА РИНКУ

Викладач Салогуб О.В., ПТ КІ СумДУ

Історія економічного розвитку людства свідчить, що ринок, організований на конкурентних засадах, – найкращий із відомих на сьогодні способів ефективної організації виробництва і розподілу товарів та послуг, а отже, є оптимальним для забезпечення інтересів споживачів. Наслідком такого функціонування ринку є те, що в конкурентній економічній боротьбі в ідеалі переможцем стає